

عنوان مقاله:

جایگزینی واژگانی در متشابهات قرآنی با رویکرد سبک شناسی نقش گرا

محل انتشار:

دوفصلنامه زبان و ادبیات عربی، دوره 8، شماره 15 (سال: 1396)

تعداد صفحات اصل مقاله: 35

نویسنده:

کبری راستگو - استادیار زبان و ادبیات عربی، دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم، دانشکده تربیت مدرس قرآن، مشهد، ایران

خلاصه مقاله:

سبک شناسی نقش گرا به عنوان رویکردی به نسبت نوظهور، نظامی است میان زبانشناسی و نقد ادبی جدید؛ چراکه هم به مباحث زیبایی شناسی و ارزش گذاری و قضاوت ورود می کند و هم بر یافته های زبانشناسی تکیه دارد. از این رو تحلیل سبک شناختی، در رویارویی با جهان متن، درصدد دریافت زیبایی های منحصر به فرد چینش آن متن و کلیت یکپارچه آن و بررسی توانایی خالق متن در بهره گیری از امکانات زبانی است. پژوهش حاضر با اعتقاد به اینکه یکی از ویژگی های سبکی و ساختاری قرآن، به عنوان نمونه والای سخن فصیح و بلیغ، رساخت متغیر و ژرف ساخت پیوسته آن است، با تکیه بر روش توصیفی - تحلیلی و با استناد به رویکرد سبک شناسی نقشگرا، مقوله چرخش سبک شناختی را نقطه آغاز خوانش متشابهات قرآنی قرار می دهد و در سیر تکوینی خود، به مولفه ساختاری جایگزینی واژگانی در سه سطح اسم و فعل و حرف، می پردازد. این جستار، با ارایه تحلیلی زبانی - سبکی از جملاتی که دارای ساختاری مشابه هستند اما از نظر سبکی با یکدیگر متفاوتند، در مقام پاسخگویی به سبب تغییر سبک در گونه قرآنی برآمده است و از این امر به عنوان استفاده ای خلاقانه و بدیع از امکانات زبانی یاد می کند و نیز با بررسی رابطه متن و بافت در پرتو دو محور جانشینی و هم نشینی، تنوع سبکی در گونه قرآنی را یکی از عوامل توسعه معنایی و انسجام متن دانسته و ظرافت های معنایی نهفته حاصل از آن را در آیات مذکور به نمایش می گذارد. از مهم ترین رهیافت های این جستار، برقراری پیوند میان مباحث بلاغت و علم مفردات سنتی و مسایل زبان شناسی نوین و ارایه نگاهی نو به صنعت التفات در علم بلاغت، و مساله مترادف و اشتقاق در دانش مفردات است. همچنین از مهم ترین کارکردهای بلاغی آرایش سبکی جایگزینی واژگانی به عنوان محور اصلی پژوهش، می توان به آشنایی زدایی و به تبع آن برجسته سازی و ایجاد ابهام هنری اشاره کرد. وانگهی این آرایه، با توسعه معنایی خود موجب انسجام متن می شود. از این رو، می توان آن را یکی از عوامل انسجام واژگانی در نظریه نقش گرای هلیدی و حسن قلمداد کرد و انسجام کلام را از دیگر کارکردهای بلاغی آن دانست.

کلمات کلیدی:

سبک شناسی نقشگرا، چرخش سبک شناختی، جایگزینی واژگانی، انسجام واژگانی، متشابهات قرآنی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/719875>

